

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА НА ОСОБИСТУ БЕЗПЕКУ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ В УКРАЇНІ

Богатирьова О. І.

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,

Офіс Генерального прокурора України

м. Київ, Україна

Прагнення України до інтеграції у європейське та світове співтовариство зумовлюють необхідність забезпечення ефективної кримінально-правової охорони прав і свобод людини на особисту безпеку. Саме від успішного вирішення проблеми побудови ефективної системи запобігання і протидії кримінальним правопорушенням, значною мірою залежить спокій і безпека людей в суспільстві.

Особиста безпека це об'єктивне і закономірне явище, без якого неможливий будь-який прогрес, адже від її результатів залежить стан правопорядку в країні. Зазначені фактори викликають підвищений інтерес до проблем особистої безпеки з боку підприємців, бізнесменів, керівників різного рангу, фахівців та суспільства у цілому. Водночас, інтерес до результатів особистої безпеки виникає і в осіб, які відбувають кримінальні покарання в місцях несвободи. Особливо це стосується тоді, коли окремі засуджені розроблять нові способи вчинення кримінальних правопорушень.

Для місць несвободи «особиста безпека» є відносно новим явищем, і характеризується вона тим, що в місцях несвободи відбувають покарання особи, з різним соціальним статусом, які на жаль, мають свою субкультуру, не бажають дотримуватися норм і правил поведінки, схильні до вчинення нового кримінального правопорушення.

Тому, успішне запобігання адміністрацією і персоналом місць несвободи вчинення з боку окремої категорії засуджених кримінального правопорушення стає можливим забезпечити особисту безпеку іншим засудженим і персоналу органів і установ виконання покарань ДКВС України. Більше того дане запобігання нами кореспондується із ст. 10 КВК України «Право засуджених на особисту безпеку».

Зокрема, дана стаття передбачає, що у разі виникнення небезпеки життю і здоров'ю засуджених, які відбувають покарання у виді арешту, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військово-службовців або позбавлення волі, вони мають право звернутися із заявою до будь-якої посадової особи органу чи установи виконання покарань з проханням про забезпечення особистої безпеки. У цьому разі посадова особа зобов'язана вжити невідкладних заходів щодо забезпечення особистої безпеки засудженого [1, с. 11].

Варто також зазначити, що проведений нами комплексний аналіз захищених дисертаційних досліджень щодо кримінально-правової охорони на особисту безпеку в місцях несвободи засвідчив про те, що як окремого дослідження в Україні ще не проводилося. Це обумовило підготовку даних тез і актуальність здійснення на дисертаційному рівні комплексного кримінального, кримінально-виконавчого та кримінологічного дослідження.

Більше того, необхідність такого дослідження зумовлена і реформуванням (розвитком) пенітенціарної системи України, що вимагає розробки дієвих заходів охорони і захисту права засуджених на особисту безпеку, приведення чинного кримінального, кримінально-виконавчого законодавства України у відповідність із сучасними вимогами.

Варто також наголосити, що особиста безпека в місцях несвободи може існувати в різних формах і відповідно мати декілька організаційних рівнів забезпечення шляхом встановлення гарантій та виконання певних обов'язків адміністрацією і персоналом місць несвободи.

Зазначене право на особисту безпеку в місцях несвободи має певну специфіку, яка визначається в першу чергу спеціальним правовим статусом засуджених і персоналу місць несвободи. Специфічність зазначеного права обумовлена як специфікою функціонування пенітенціарної системи, так і особливістю форм забезпечення права на особисту безпеку, які відрізняються специфічними різноманіттям і знаходять закріплення у всіх основних інститутах і нормах кримінально-виконавчого права.

Правове регулювання особистої безпеки передбачає також нормативне закріплення порядку і умов забезпечення реалізації такого права, а також засоби забезпечення їх безпеки. При цьому право на особисту безпеку і завдання по її забезпеченню, що стоять перед органами і установами виконання покарань, закріплюється системою норм кримінально-виконавчого права, а засоби забезпечення та гарантії особистої безпеки, поряд з нормами кримінально-виконавчого права регулюються і нормами окремих інших галузей права (конституційним, адміністративним, цивільним, трудовим тощо).

Серед актуальних проблем кримінально-правової охорони на особисту безпеку в місцях несвободи варто виділити:

- генезу розвитку кримінально-правової охорони на особисту безпеку в місцях несвободи в Україні;
- розробку дефініції на особиста безпека в місцях несвободи, її основні кримінальні, кримінально-виконавчі та кримінологічні ознаки;
- визначити кількісно-якісні показники кримінальних правопорушень, що вчиняються в місцях несвободи і які негативно впливають на особисту безпеку, як засуджених так і персоналу, а також одержати науково обґрунтовані дані про їх сучасну статистичну поширеність, географічні особливості, динаміку, структуру та рівень латентності;

– з'ясувати специфіку і систематизувати умови та причини, які впливають на особисту безпеку в місцях несвободи;

– виявити кримінологічні ознаки особи, яка посягає на особисту безпеку в місцях несвободи, створити його узагальнений кримінологічний портрет, дослідивши соціально-демографічні, кримінально-правові, морально-психологічні та кримінально-виконавчі риси такої особи;

– визначити та проаналізувати загально-соціальні, спеціально-кримінологічні та індивідуально профілактичні заходи запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в місцях несвободи і порушують право засудженого на особисту безпеку;

– визначити коло суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в місцях несвободи і порушують право засудженого на особисту безпеку та їх компетенцію, проаналізувати їх діяльність та рівень взаємодії між собою, з міжнародними організаціями та правоохоронними органами інших країн, запропонувати шляхи підвищення ефективності їх практичної діяльності.

Насамкінець під особистою безпекою в місцях несвободи варто розуміти гарантовану міжнародним правом та вітчизняним законодавством захищеність життя, здоров'я, інших життєво важливих і соціально значимих інтересів як засуджених так і персоналу від спричинення їм шкоди, а також запобігання небезпеки та загроз, які виникають в процесі вчинення в місцях несвободи нового кримінального правопорушення.

Література:

1. Кримінально-виконавчий кодекс України: ТОВ «ВВП Нотіс», 2021. – 96 с.

ЩОДО НЕЗАКОННОГО УТРИМАННЯ ГРОМАДЯН У СЛІДЧИХ ІЗОЛЯТОРАХ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Боровик А. В.

кандидат юридичних наук, доцент,

проректор з наукової роботи

Міжнародного економіко-гуманітарного університету

імені академіка Степана Дем'янчука

м. Рівне, Україна

Ні для кого в Україні сьогодні не є секретом, що ті чи інші керівники правоохоронних органів, намагаючись вислужитись перед своїми